

Nr 47.

Av herr **Hammarskjöld, Carl Gustaf**, om anslag för fortsatt motorisering av Bodens artilleriregemente m. m.

»I sin skrivelse den 30 augusti 1924 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1925—1926 har arméförvaltningen hemställt om anslag bland annat:

för fortsatt motorisering av Bodens artilleriregemente,
 för anskaffning av luftvärnsartillerimateriel,
 för anställande av försök med följepjäser och
 för anskaffning av tung bestyckning för Bodens fästning
 samt härutinnan anfört följande:

Fortsatt motorisering av Bodens artilleriregemente.

»I arméförvaltningens underdåniga förslag till anslagsäskande till 1924 års riksdag hemställde ämbetsverket att för motorisering av två batterier vid Bodens artilleriregemente samt för anordnande av på grund härav erforderliga garage ett belopp av 400,000 kronor skulle anvisas för budgetåret 1924—1925. I statsverkspropositionen minskades emellertid av statsfinansiella skäl detta belopp till kronor 172,000, för vilka medel materiel för motorisering av ett batteri skulle kunna anskaffas. Anslaget blev i enlighet med statsverkspropositionen av riksdagen anvisat.»

»Enligt gjorda beräkningar skulle en fullständig motorisering av Bodens artilleriregemente draga en kostnad av omkring 1,200,000 kronor. Därutav har enligt ovan beviljats 172,000 kronor och torde för nästa budgetår böra anvisas ytterligare 400,000 kronor, varigenom i det närmaste hälften av Bodens rörliga bestyckning beräknas kunna motoriseras och erforderligt garageutrymme kunna beredas genom ändring av befintliga lokaler.»

Anskaffning av luftvärnsartillerimateriel.

»I arméförvaltningens underdåniga förslag till anslagsäskande till 1924 års riksdag hemställde ämbetsverket, att för anskaffning av luftvärnsartillerimateriel ett belopp av 680,000 kronor skulle anvisas för budgetåret 1924—1925. I statsverkspropositionen minskades emellertid av statsfinansiella skäl detta belopp till 200,000 kronor, för vilka medel två luftvärnspjäser skulle kunna anskaffas. Anslaget blev i enlighet med statsverkspropositionen av riksdagen anvisat.»

»På grund av flygvapnets alltjämt fortgående utveckling, samt luftvärnsartilleriets härigenom stegrade betydelse, ävensom med hänsyn till den långa tid, som måste beräknas för tillverkning av ifrågavarande materiel, anser arméförvaltningen, att anskaffning av luftvärnsartillerimateriel icke längre kan uppskjutas. Denna anskaffning bör i första hand lämpligen omfatta pjäser med traktorer, eldledningsinstrument och viss utredning samt ammunition till sex rörliga luftvärnsbatterier. De två pjäser, för vilkas anskaffande medel, som ovan anförts, anvisats av 1924 års riksdag, avsättas såsom depåmateriel för dessa batterier.»

»Kostnaderna för denna materielanskaffning hava beräknats sålunda:

För ett batteri:

4 stycken luftvärnskanoner à kronor 75,000	kronor 300,000
4 » traktorer à » 20,000	» 80,000
Eldledningsinstrument och utredning	» 200,000
Garage och förråd	» 25,000
4,000 skott (1,000 per pjäs) à kronor 80	» 320,000

Summa kronor 925,000

För sex batterier således 5,550,000 kronor.»

»Anskaffningen torde kunna verkställas under loppet av tre år. För ernående av gynnsamma ekonomiska villkor bör likartad materiel samtidigt beställas, varför hela ovanstående belopp bör av nästkommande års riksdag beviljas och utgå med en tredjedel under vart och ett av de tre närmaste budgetåren.»

Anställande av försök med följepjäser.

»Erfarenheterna från världskriget hava bland annat ådagalagt, att infanteriet endast undantagsvis och då med allvarliga förluster kan genomföra en strid utan omedelbart understöd av artilleri. Men även om särskilda artilleristyrkor avdelats till infantriets understöd, kunna dessa icke alltid vara i stånd att till alla delar fylla sina uppgifter. Infanteriet stöter nämligen under sin framryckning ofta på oförutsedda hinder, av vilka de vanligaste och på samma gång farligaste äro kulsprutor, som lyckats undandraga sig verkan av den artillerield, som förberett infantriets framryckning. Dessa kulsprutor kunna sedan insättas mot infanteriet, då detta kommit dem så nära, att deras eld måste verka förödande och sålunda stoppa all vidare framryckning.»

»För det i ställning tämligen långt bakom det framryckande infanteriet stående artilleriet, dit även förbindelserna i ett dylikt skede av striden torde vara osäkra, är det oftast omöjligt att nedkämpa dessa kulsprutor, vilka vanligen äro så uppställda, att de äro undandragna insyn från artilleriets eldledningsplatser. Under världskriget sökte man säkerställa infanteriet mot dylika överraskningar dels genom att tilldela detsamma sär-

skilda vapen, s. k. infanterikanoner och lätta granatkastare, varigenom motståndskraftigare mål än dem, som dittills kunnat bekämpas med infanteriets egna stridsmedel, kunde tagas under eld samt dels, då även dessa vapen ofta voro otillräckliga, genom avdelandet av särskilda avdelningar av fältartilleriet (följeartilleri), vilka, såsom benämningen angiver, skulle söka följa det framryckande infanteriet, berett att vid behov omedelbart understödja detsamma. I den mån pansarvagnar började användas under världskriget, måste även för deras bekämpande fältkanoner avdelas till de främsta infanteriavdelningarna.»

»För försök inom landet hava för av riksdagen beviljade medel anskaffats såväl infanterikanoner som lätta granatkastare. Av försöken har framgått, att varken infanterikanonen eller den lätta granatkastaren kan fylla de fordringar, som måste uppställas på en för infanteriets omedelbara understöd avsedd artilleripjäs. Till samma resultat synes man hava kommit även i utlandet.»

»Avdelande av fältartilleri till ovan angivna uppgifter är dock förenat med avsevärda olägenheter, ty dels försvagas detta artilleri härigenom avsevärt, dels äro dess pjäser föga lämpliga för sådana ändamål, då de äro för tunga att följa infanteriet i alla slags mark samt — då de måste uppträda inom området för fiendens verksamma infanterield — erbjuda denne ett lätt träffat mål. Dessa olägenheter äro särskilt framträdande hos oss med hänsyn till vårt relativt fåtaliga artilleri och vår ofta svårframkomliga terräng. För att därför kunna tillförsäkra infanteriet ständigt artilleriunderstöd har man utomlands anställt försök med ett särskilt slag av artilleripjäser (följepjäser), vilka med stor framkomlighet förena tillräcklig eldverkan.»

»Då emellertid utländska erfarenheter beträffande fordringarna på en följepjäs — vars konstruktion i alldeles särskild grad måste lämpas efter den terräng, i vilken pjäsen skall uppträda och användas — icke utan vidare kunna anses utslagsgivande för svenska förhållanden, och sedan vissa förberedande försök under sommaren 1924 anställt med en av aktieföretaget Bofors till förfogande ställd pjäs av dylik typ, anser arméförvaltningen nödvändigt, att försök i större skala anställas för utrönande av en lämplig följepjästyp.»

»De organisationsförändringar av artilleriet, som på grund av en eventuell framtida anskaffning av dylika pjäser kunna bli erforderliga, kunna icke på frågans nuvarande ståndpunkt angivas.»

»Kostnaderna för dylika försök hava beräknats sålunda:

4 stycken pjäser à kronor 30,000.....	kronor	120,000
Ammunition	»	50,000
Försök	»	20,000

Summa kronor 190,000.»

Anskaffning av tung bestyckning för Bodens fästning.

»I inkomna rapporter från såväl kommandanten i Boden och artilleribefälhavaren därstädes, som ock inspekterande myndigheter har framhållits, att det för Bodens fästning avsedda artilleriet är otillräckligt för fyllande av sin uppgift vid fästningens försvar, och därför oundgängligen är i behov av förstärkning. Ehuru de framställda anmärkningarna avse såväl den fasta som den rörliga bestyckningen, torde likväl med hänsyn dels till den allmänna karaktär, fästningsanläggningarna i Boden innehava, dels till den fåtalighet, som utmärker vårt artilleri i övrigt, en förstärkning av fästningens artillerimateriel i första hand böra avse pjäser för den rörliga bestyckningen, då härigenom materielen för sin användning icke blir bunden till viss plats inom fästningen utan efter behov kan användas på olika ställen.»

»Av de förändringar, artilleriet undergått under och efter världskriget, torde den avsevärda ökningen av skottvidderna, som nu erfordras för alla slag av artilleripjäser, vara den mest påtagliga. Med hänsyn till egenkaperna hos de pjäser, som för närvarande ingå i Bodens bestyckning, torde vid en förstärkning av densamma långskjutande kanoner främst böra anskaffas. 15 centimeter kanonen torde för närvarande vara den grövsta flackbanepjäs, som anses kunna komma till användning för den rörliga bestyckningen, om man bortser från s. k. järnvägsartilleri, vars rörlighet dock är avsevärt inskränkt, då detsamma för såväl transport som eldgivning är beroende av befintliga eller provisoriskt utbyggda järnvägslinjer.»

»Med en modern 15 centimeter kanon kan uppnås en skottvidd av omkring 20 kilometer, och möjliggöra lavettanordningarna och vikten pjäsens användande även utan förberedda ställningar. Då dessutom huvuddelen av i Bodens bestyckning ingående kastpjäser hava samma kaliber (15 centimeter) synas även andra på frågan inverkan omständigheter tala för att ovan nämnda pjästyyp främst bör komma i fråga vid en nyanskaffning av långskjutande kanoner för Bodens fästning.»

»För att under strid kunna påräkna erforderlig verkan mot de mål, för vilkas bekämpande denna kanon bör avses, torde det vara nödvändigt att hava minst fyra dylika pjäser till förfogande. Pjäserna böra — som ovan anförts — tilldelas den rörliga bestyckningen och ersätta vissa äldre omoderna pjäser, som nu ingå i densamma.»

»Kostnaderna för anskaffande av 4 stycken 15 centimeter kanoner med erforderlig ammunition och utredning hava beräknats sålunda:

4 stycken pjäser à kronor 230,000	kronor	920,000
Utredning	»	120,000
3,600 skott à kronor 150	»	540,000
Förråd	»	20,000

Summa kronor 1,600,000.»

»I ovanstående kostnadsberäkning hava kostnader för anskaffning av traktorer icke uppförts, då frågan om motorisering av Bodens artilleriregemente upptagits i annat sammanhang.»

I årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, äskas icke av riksdagen några anslag för ovan angivna ändamål. Det synes visserligen sannolikt, att behovet av denna materiel kommer att beaktas i det förslag till ny försvarsorganisation, som är avsett att inom den närmaste tiden framläggas för riksdagen. Enligt de grunder för övergången till den nya organisationen, departementschefen angivit i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 2 innevarande månad, torde dock i detta sammanhang icke några anslag komma att begäras under budgetåret 1925—1926. Några medel för dessa ändamål upptagas icke heller i propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1925—1926.

Behovet av här avsedd materiel är emellertid så trängande, att anskaffningen av densamma icke helt bör uppskjutas till ett följande budgetår.

Motoriseringen av Bodens artilleriregemente och anskaffningen av luftvärnsmateriel, vilka hava påbörjats under innevarande budgetår, böra för övrigt fortgå utan avbrott, till dess behovet kan anses fyllt.

Med stöd av vad sålunda anförts, hemställas i överensstämmelse med arméförvaltningens framställning.

att riksdagen måtte besluta att för fortsatt motorisering av Bodens artilleriregemente för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor,

att riksdagen måtte besluta att för anskaffning av luftvärnsartilleriemateriel bevilja ett extra reservationsanslag av 5,550,000 kronor och härav för budgetåret 1925—1926 anvisa 1,850,000 kronor,

att riksdagen måtte besluta att för anställande av försök med följepjäser för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 190,000 kronor samt

att riksdagen måtte besluta att för anskaffning av tung bestyckning för Bodens fästning för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1925.

C. G. Hammarskjöld.